

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกัญชาของประเทศไทยและต่างประเทศ

การศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศในบทนี้ ผู้วิจัยได้เลือกประเทศที่มีการผ่อนผันหรืออนุญาตให้ใช้กัญชากับประเทศที่ไม่อนุญาตให้ใช้กัญชาเพื่อการนันทนาการอย่างเด็ดขาด เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกัน บนพื้นฐานของการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของกัญชา กับกรอบแนวคิดที่ว่ากัญชาเป็นยาเสพติดและผิดกฎหมายโดยเด็ดขาด เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกัญชาในประเทศไทยภายหลังที่กัญชาได้ถูกเพิกถอนออกจากการเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ดังต่อไปนี้

1. มาตรการทางกฎหมายกับความเป็นยาเสพติดของกัญชาในประเทศไทย

1.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาในช่วงที่ยังอยู่ในบัญชียาเสพติดให้โทษประเภท 5

กฎหมายยาเสพติด คือ กฎหมายที่มีบทบัญญัติโทษทางอาญาต่อผู้กระทำความผิดโดยจะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบของความรับผิดในทางอาญาและโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจะต้องพิจารณาตามประเภทและความร้ายแรงของยาเสพติดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ได้แก่ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 คือ กฎหมายที่มีโทษทางอาญาซึ่งมีบทบัญญัติห้ามมิให้กระทำการใดๆ เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษโดยไม่ได้รับอนุญาต ได้แก่ การเสพ ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครอง หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ และมีบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดตามประเภทยาเสพติดให้โทษ

มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้แบ่งประเภทยาเสพติดให้โทษออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin)

ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) ฝิ่นยา (Medicinal Opium)

ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำหรับยาและมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วยตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา เช่น ยาแก้ไอที่มีฝิ่นหรือโคเดอีนเป็นส่วนผสม ยาแก้ท้องเสียที่มีไดฟีน็อกซิเลทเป็นส่วนผสม

ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติคแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซติลคลอไรด์ (Acetyl Chloride)

ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา พืชกระท่อม พืชฝิ่น เห็ดขี้ควาย หรือ พืชเห็ดขี้ควาย กัญชง⁶²

นอกจากการแบ่งประเภทยาเสพติดให้โทษ ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แล้ว การพิจารณาจัดประเภทและชื่อของยาเสพติดให้โทษชนิดต่างๆ จะต้องพิจารณาประกอบกับประกาศกระทรวงสาธารณสุขตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศไว้อีกด้วย ซึ่งกัญชาถูกระบุในบัญชียาเสพติดให้โทษ ประเภท 5⁶³ ตามประกาศฉบับดังกล่าว

การกระทำความผิดและมาตรการควบคุมเกี่ยวกับกัญชา มีดังต่อไปนี้

1.1.1 การผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองกัญชาซึ่งยาเสพติดให้โทษ ประเภท 5 โดยไม่ได้รับอนุญาต

มาตรา 26 บัญญัติว่า

“ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 หรือในประเภท 5 เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นรายๆ ไป

การมียาเสพติดให้โทษในประเภท 4 หรือในประเภท 5 ไว้ในครอบครองมีปริมาณตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

การขออนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา 75 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท...”

⁶² พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 7

⁶³ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2561

1.1.2 การเสพกัญชาซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภท 5

มาตรา 57 บัญญัติว่า

“ห้ามมิให้ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 หรือประเภท 5”

มาตรา 92 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 57 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

1.1.3 การจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายกัญชาซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภท 5

มาตรา 76 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ...”

มาตรา 76/1 วรรคหนึ่งและวรรคสอง บัญญัติว่า

“ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 วรรคหนึ่ง โดยมีจำนวนยาเสพติดให้โทษไม่ถึงสิบกิโลกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท...”

จากมาตรการที่กำหนดความผิดและโทษที่เกี่ยวกับกัญชาซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยในขณะนั้นยังคงปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการยาเสพติดภายใต้องค์การระหว่างประเทศตามอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 ซึ่งกำหนดให้กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 (Schedule I) ถือเป็นสารเสพติดชนิดร้ายแรง และประเภท 4 (Schedule IV) ถือเป็นสารเสพติดที่มีแนวโน้มเป็นพิเศษที่จะมีการใช้ในทางที่ผิด ก่อให้เกิดอันตราย และไม่มีประโยชน์ในทางการแพทย์หรือการศึกษาวินิจฉัยทางวิทยาศาสตร์ ให้เป็นสารเสพติดที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรการควบคุมพิเศษ เนื่องจากกัญชาสามารถก่อให้เกิดการเสพติดได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสาร THC ถูกจัดให้เป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ประเภท 1 (Schedule I) ของอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทของอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 ซึ่งห้ามใช้ ยกเว้นเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือการศึกษาวินิจฉัยทางวิทยาศาสตร์ และต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของภาครัฐ

ดังนั้น ในช่วงที่กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จึงกำหนดห้ามการเสพหรือนำไปใช้ในการบำบัดรักษาผู้ป่วยหรือนำไปใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์โดยไม่ได้อยู่ภายใต้มาตรการควบคุม รวมถึงการกำหนดโทษทั้งผู้เสพและผู้ครอบครองโดยเด็ดขาดอีกด้วย

1.2 มาตรการทางกฎหมายช่วงการผ่อนผันและควบคุมการใช้ประโยชน์จากกัญชา

1.2.1 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562

ภายหลังองค์การอนามัยโลกได้ประกาศผลการประชุมในที่ประชุมผู้เชี่ยวชาญยาเสพติด (WHO Expert Committee on Drug Dependence) ครั้งที่ 41 ได้มีประกาศปลดกัญชาทั้งต้นและยางกัญชา ออกจากยาเสพติดให้โทษ โดยที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบในประเด็นการถอดกัญชา ซึ่งหมายถึง ซ่อดอก และยางกัญชา (Cannabis and Cannabis Resin) ออกจากรายชื่อสารควบคุมในระดับสูงสุดของอนุสัญญาเดี่ยว ว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 แต่ยังคงอยู่ในรายชื่อสารควบคุมที่อนุญาตให้ใช้ทางการแพทย์ภายใต้การควบคุมของภาครัฐ เนื่องจากการพิจารณาถึงประโยชน์ของการนำกัญชาไปทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ภายใต้การควบคุมของรัฐเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สารสำคัญที่ได้จากกัญชา คือ สาร CBD หรือผลิตภัณฑ์กัญชาที่มีปริมาณสาร THC ไม่เกินร้อยละ 0.2 ไม่ได้ถูกควบคุมภายใต้อนุสัญญาฉบับดังกล่าว เพื่อเปิดโอกาสให้มีการอนุญาตให้ประชาชนใช้กัญชานำไปใช้ประโยชน์ในการรักษาโรคและประโยชน์ในทางการแพทย์ภายใต้คำแนะนำของแพทย์ผู้ได้รับอนุญาต เพื่อเป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยที่ได้รับและใช้กัญชาเพื่อประโยชน์ในการรักษาและพัฒนาทางการแพทย์ภายใต้คำแนะนำของแพทย์ผู้ได้รับอนุญาต ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ให้ทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย สร้างความมั่นคงทางด้านยาของประเทศ และป้องกันไม่ให้เกิดการผูกขาดทางด้านยา จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2562 เป็นต้นมา โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ดังนี้

1) การผลิต นำเข้า หรือส่งออกยาเสพติดให้โทษ ประเภท 5 โดยไม่ได้รับอนุญาต

มาตรา 26/2 บัญญัติว่า

“ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 5 เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ การแพทย์ การรักษาผู้ป่วย หรือการศึกษาวิจัยและพัฒนา ทั้งนี้

ให้รวมถึงการเกษตรกรรม พาณิชยกรรม วิทยาศาสตร์หรืออุตสาหกรรม หรือเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ ด้วย

2) การเสพยาเสพติดให้โทษ ประเภท 5 ที่ไม่ได้รับการยกเว้น

มาตรา 58 วรรคสอง บัญญัติว่า

“ห้ามมิให้ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 5 เว้นแต่การเสพนั้นเป็นการเสพเพื่อการรักษาโรคตามคำสั่งของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทยที่ได้รับอนุญาต หรือเป็นการเสพเพื่อการศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ต่ำรับยาที่เสพได้ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

“มาตรา 92 วรรคแรก บัญญัติว่า

“ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 58 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3) การมียาเสพติดให้โทษประเภท 5 ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต

“มาตรา 26/3 ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

การมียาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ไว้ในครอบครองมีปริมาณตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

“มาตรา 76 ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26/3 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งนั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

ส่วนการอนุญาตให้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองนั้น ปรากฏตาม มาตรา 26/5 ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้ผู้อนุญาตจะออกใบอนุญาต ยส.5 ได้ในกรณีผู้ขออนุญาตเป็น

(1) หน่วยงานของรัฐที่มีการศึกษาวิจัยหรือจัดการเรียนการสอนทางการแพทย์ เภสัชศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือมีหน้าที่ให้บริการทางการแพทย์ เภสัชกรรมหรือวิทยาศาสตร์ หรือมีหน้าที่

ในทาง เกษตรกรรม เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือเภสัชกรรม หรือมีหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการ ป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหา ยาเสพติด หรือสภากาชาดไทย

(2) ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทัน ตกรรม ผู้ประกอบวิชาการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ แผนไทยประยุกต์หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพแพทย์แผนไทย ทั้งนี้ผู้ประกอบวิชาชีพ แพทย์แผนไทยและหมอพื้นบ้าน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำ หนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

(3) สถาบันอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่มีหน้าที่ ศึกษาวิจัย และ จัดการเรียนการสอนทางการแพทย์หรือเภสัชศาสตร์

(4) ผู้ประกอบวิชาชีพเกษตรกรรมที่รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนซึ่งจดทะเบียนตาม กฎหมายว่า ด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจเพื่อสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หรือสหกรณ์ การเกษตรที่จดทะเบียนตามประกาศว่าด้วยสหกรณ์ซึ่งดำเนินการภายใต้ความร่วมมือและกำกับดูแลของผู้ ขอ อนุญาตตาม (1) หรือ (3) ทั้งนี้ ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมดังกล่าว สามารถร่วมผลิตและพัฒนาสูตร ตารับยาแผนโบราณหรือยาสมุนไพรได้ เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ภายใต้ความร่วมมือและกำกับดูแล ของผู้ขออนุญาตตาม (1) หรือ (3) ด้วย

(5) ผู้ประกอบการขนส่งสาธารณะระหว่างประเทศ

(6) ผู้ป่วยเดินทางระหว่างประเทศ ที่มีความจำเป็นต้องนำยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ติดตัว เข้ามาหรือ ออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อใช้รักษาโรคเฉพาะตัว

(7) ผู้ขออนุญาตอื่นตามที่รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกำหนดใน กฎกระทรวง

ผู้ขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง (2) (3) (4) และ(7) ในกรณีที่เป็นบุคคลธรรมดาต้องมี สัญชาติไทย และมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ในกรณีที่เป็นนิติบุคคลต้องจดทะเบียนตามกฎหมายไทย และ กรรมการของ นิติบุคคล หุ่นส่วนหรือผู้ถือหุ้นอย่างน้อยสองในสามต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยและมีสำนักงาน ในประเทศไทย

1.2.2 ประมวลกฎหมายยาเสพติด และประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อ ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565

เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเดิมนั้นกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับส่งผลให้ การบังคับใช้กฎหมายมีความไม่สอดคล้องกัน อีกทั้งความผิดและบทลงโทษในคดียาเสพติดไม่เหมาะสม

ความร้ายแรงในการกระทำความผิด จึงมีการประกาศใช้กฎหมายยาเสพติด 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดียาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และประมวลกฎหมายยาเสพติด ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม 2564

ประมวลกฎหมายยาเสพติดได้กำหนดประเภทของยาเสพติดให้โทษตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ดังนี้

มาตรา 29 บัญญัติว่า

“ยาเสพติดให้โทษ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

- (1) ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin)
- (2) ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) หรือฝิ่นยา (Medicinal Opium)
- (3) ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดประกาศกำหนด
- (4) ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติก แอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride)
- (5) ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น ฝิ่น

การระบุชื่อยาเสพติดให้โทษว่ายาเสพติดให้โทษชื่อใดอยู่ในประเภทใดตามวรรคหนึ่ง (1) (2) (4) และ (5) และการเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงชื่อหรือประเภทยาเสพติดให้โทษดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ส. ประกาศกำหนด

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรา นี้ คำว่า “ฝิ่นยา (Medicinal Opium)” หมายความว่า ฝิ่นที่ได้ผ่านกรรมวิธีปรุงแต่งโดยมีความมุ่งหมายเพื่อใช้ในทางยา”

ภายหลังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ส. ได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565 โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2565 เป็นต้นมา ทำให้พืชกัญชาและส่วนประกอบของพืชกัญชาไม่ใช่ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 อีกต่อไป ยกเว้น “สารสกัด” จากทุกส่วนของพืชกัญชาหรือกัญชง ซึ่งเป็นพืชในสกุล Cannabis ที่มีปริมาณสารเต

ตราไฮโดรแคนนาบินอล (THC) เกินร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก เฉพาะที่ได้รับอนุญาตให้สกัดจากพืชกัญชาหรือกัญชงที่ปลูกภายในประเทศ และสารสกัดจากเมล็ดของพืชกัญชาหรือกัญชงที่ได้จากการปลูกภายในประเทศ⁶⁴

อย่างไรก็ตาม สารสกัดจากเมล็ดของพืชกัญชาหรือกัญชงที่ได้จากการปลูกนอกประเทศ ยังคงเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ต่อไปตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

1.2.3 มาตรการกฎหมายลำดับรองซึ่งอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ที่เกี่ยวข้องกับกัญชา

1) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การครอบครองยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชาสำหรับผู้ป่วยที่มีความจำเป็นต้องใช้ เพื่อรักษาโรคเฉพาะตัวก่อนพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ใช้บังคับ ให้ไม่ต้องรับโทษ พ.ศ. 2562

ประกาศฉบับนี้อาศัยบทบัญญัติในมาตรา 22 (2) แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ในการประชุมครั้งที่ 399 -3/2562 เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2562 จึงออกประกาศนี้เพื่อให้ผู้ป่วยที่มีความจำเป็นต้องใช้ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชา เพื่อรักษาโรคเฉพาะตัว และมีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ดังกล่าวก่อนวันที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562 ใช้บังคับนั้นไม่ต้องรับโทษ โดยให้แสดงเอกสารหรือหลักฐานที่แสดงอาการความเจ็บป่วยจากผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพ ทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือ หมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

2) กฎกระทรวง การขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชา พ.ศ. 2564

กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ที่มีสารสำคัญซึ่งนำมาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้ เช่น สาร THC และ CBD ซึ่งสาร THC เป็นสารที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลางและทำให้เกิดการเสพติด การนำกัญชามาใช้ประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนดจึงต้องเป็นไป ด้วยความรอบคอบและระมัดระวังการขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองต้องได้รับอนุญาตตามที่กฎหมายกำหนด วัตถุประสงค์การขออนุญาตผลิต (ปลูก สกัด แปรรูป ผลิตภัณฑ์ตำรับ) นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองกัญชา ดังต่อไปนี้

⁶⁴ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565

- (1) เพื่อใช้ทางการแพทย์ สำหรับการขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย
- (2) เพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศ สำหรับการขออนุญาตผลิต (ปลูก/ที่มีใช้การปลูกหรือปรุงยา) นำเข้า ส่งออก จำหน่าย
- (3) เพื่อป้องกัน ปรามปราม แก้ไขปัญหายาเสพติด สำหรับการขออนุญาตนำเข้า ส่งออกครอบครอง
- (4) เพื่อการศึกษา วิจัย ใช้สำหรับห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ สำหรับการขออนุญาตผลิต (ปลูก/ที่มีใช้การปลูกหรือปรุงยา) นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครอง
- (5) เพื่อใช้ปฐมพยาบาลในเรือหรือเครื่องบิน สำหรับการขออนุญาตครอบครอง
- (6) เพื่อนำยาติดตัวสำหรับผู้ป่วยเดินทางระหว่างประเทศ สำหรับผู้ป่วยเดินทางระหว่างประเทศจำเป็นต้องใช้ยากัญชาเพื่อรักษาโรคเฉพาะตัว (ในปริมาณไม่เกิน 90 วัน)

1.2.3 ประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษที่ออกตามกฎกระทรวง พ.ศ.

2564

1) ประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ เรื่อง การจัดเตรียมสถานที่และควบคุมการปลูกกัญชา พ.ศ. 2564

ประกาศฉบับนี้ กำหนดให้ผู้รับอนุญาตผลิตกัญชาโดยการปลูกอาจดำเนินการปลูกกัญชาในรูปแบบ การปลูกในระบบปิด (Indoor) ที่เป็นการปลูกในสถานที่ปิด โดยมีการควบคุมสภาพแวดล้อมในการปลูก เช่น แสง อุณหภูมิ ความชื้น การหมุนเวียนของอากาศ ปริมาณ ก๊าซออกซิเจน และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ การปลูกในระบบกึ่งเปิดที่เป็นการปลูกในโรงเรือน (Greenhouse) โดยใช้แสงจากธรรมชาติ หรือแสงจากหลอดไฟเทียม และอาจมีการควบคุมสภาพแวดล้อมในการปลูกอื่น ๆ ร่วมด้วย หรือ การปลูกในระบบเปิด (Outdoor) ที่เป็นการปลูกในสถานที่ปลูกแบบแปลงปลูกกลางแจ้ง

นอกจากนี้ ผู้รับอนุญาตผลิตกัญชาโดยการปลูกต้องจัดเตรียมสถานที่และควบคุมการปลูกกัญชา ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด การรักษาความปลอดภัย เช่น ติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) บริเวณพื้นที่ปลูกรวมถึงบริเวณประตูทางเข้าออก ต้องมีการควบคุมการเข้าถึงจากบุคคลภายนอก และกำหนดบัญชีรายชื่อบุคคลผู้มีสิทธิเข้าออกพื้นที่ และการควบคุมการปลูกกัญชาตามมาตรฐานการปลูก โดยมีคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานในการควบคุม การปลูกและการเก็บเกี่ยว

2) ประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ เรื่อง การขนส่งกัญชาของผู้รับอนุญาตผลิตโดยการปลูก พ.ศ. 2564

ประกาศฉบับนี้กำหนดให้ผู้รับอนุญาตผลิตกัญชาโดยการปลูกต้องแจ้งกำหนดการขนส่งกัญชาล่วงหน้าเป็นหนังสือ พร้อมสำเนาใบอนุญาตผลิต (ปลูก) ต่อผู้อนุญาตไม่น้อยกว่า 7 วันก่อนการขนส่ง วิธีการส่งหนังสือแจ้งให้ดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่ไม่สามารถดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ให้การดำเนินการ ณ สถานที่ที่กำหนด

นอกจากนี้ ผู้รับอนุญาตผลิตกัญชาโดยการปลูกดำเนินการจัดให้มียานพาหนะที่มีระบบป้องกันการสูญหาย การเข้าถึง และการมองเห็นจาก บุคคลภายนอก จัดให้มีภาชนะบรรจุกัญชาที่มีการปิดผนึกหรือระบบนิรภัยป้องกันมิให้มีการเข้าถึงกัญชา ในระหว่างการขนส่งได้โดยง่าย จนกระทั่งขนส่งกัญชาไปถึงผู้รับ จัดให้มีผู้รับผิดชอบควบคุมการขนส่งอย่างน้อย 2 คน ตลอดจนให้ผู้รับอนุญาตผลิตกัญชาโดยการปลูกจัดส่งภาพถ่ายหรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ของหนังสือแจ้งกำหนดการขนส่งกัญชาที่มีการลงรับแจ้ง และสำเนาใบอนุญาตผลิต (ปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชา ให้แก่ผู้ควบคุมการขนส่ง เว้นแต่ไม่สามารถดำเนินการได้ ให้จัดส่งสำเนาหนังสือและสำเนาใบอนุญาตดังกล่าวแทน

3) ประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ เรื่อง กำหนดฉลากที่ภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุกัญชาหรือกัญชงและสารสกัดของกัญชาหรือกัญชง ที่เป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ที่ผลิต นำเข้า หรือส่งออก พ.ศ. 2564

ประกาศฉบับนี้ผู้รับอนุญาตผลิต นำเข้า หรือส่งออกยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 5 สำหรับกัญชาหรือกัญชง และสารสกัดของกัญชาหรือกัญชงที่เป็นยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 5 ต้องจัดให้มี ฉลากที่ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุ โดยให้อยู่ในตำแหน่งที่เห็นได้ง่ายและชัดเจน และต้องจัดทำให้แล้วเสร็จ ก่อนจำหน่ายหรือส่งออก โดยฉลากจะต้องมีรายละเอียดตามที่ประกาศนี้กำหนด และข้อความในฉลากต้องใช้ข้อความภาษาไทย ในกรณีมีข้อความภาษาต่างประเทศ รวมอยู่ด้วย ต้องไม่ขัดกับข้อความภาษาไทย

ทั้งนี้ ประกาศฉบับนี้ไม่รวมถึงผลิตภัณฑ์ตำรับยาที่มีกัญชาหรือกัญชงปรุงผสมอยู่ และกรณีที่เป็นการศึกษา วิจัย หรือใช้สำหรับห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ของกัญชาหรือสารสกัดของกัญชา

4) ประกาศคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ เรื่อง การตรวจหรือการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบปริมาณสารแคนนาบิไดออล (Cannabidiol, CBD) สารเตตราไฮโดรแคนนาบิโนล (Tetrahydrocannabinol, THC) หรือสารสำคัญอื่น และปริมาณสารปนเปื้อน โลหะหนัก หรือสารอื่น หรือสิ่งปนเปื้อน ที่อาจเป็นอันตรายต่อร่างกายในกัญชาที่ได้จากการผลิตโดยการปลูก พ.ศ. 2564

ประกาศฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมปริมาณสารปนเปื้อน โลหะหนัก หรือสารอื่นที่อาจตกค้างในกัญชา จึงกำหนดให้ผู้รับอนุญาตผลิตกัญชาโดยการปลูกหรือผู้รับอนุญาตซึ่งเป็นผู้รับผลผลิตจากผู้รับอนุญาตผลิตโดยการปลูก อาจจัดให้มีการตรวจสอบสารปนเปื้อน โลหะหนัก หรือสารอื่นที่อาจเป็นอันตรายต่อร่างกาย สารปนเปื้อน โลหะหนัก หรือสารอื่นที่อาจเป็นอันตรายต่อร่างกาย ต้องไม่เกินปริมาณ ดังต่อไปนี้

(1) สารกำจัดศัตรูพืชตกค้าง (Pesticide residues) ไม่เกินปริมาณตามที่ระบุในตำรา มาตรฐานยาสมุนไพรไทย (Thai Herbal Pharmacopoeia) ฉบับ ค.ศ. 2020 หรือฉบับที่ตีพิมพ์ใหม่กว่า

(2) โลหะหนัก (Heavy metal)

(ก) สารหนู (Arsenic) ไม่เกิน 4 ส่วนในล้านส่วน

(ข) แคดเมียม (Cadmium) ไม่เกิน 0.3 ส่วนในล้านส่วน

(ค) ตะกั่ว (Lead) ไม่เกิน 10 ส่วนในล้านส่วน

(ง)ปรอท (Mercury) ไม่เกิน 0.5 ส่วนในล้านส่วน

จากมาตรการทางกฎหมายทั้งหมดข้างต้น ไม่ว่าจะเป็พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ตลอดจนการกำหนดประเภทยาเสพติดให้โทษตามประมวลกฎหมายยาเสพติดและมาตรการอื่นๆ นั้นมีเจตนารมณ์เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการใช้ประโยชน์จากกัญชาในทางการแพทย์ในประเทศไทย ทำให้ผู้ป่วยที่มีความจำเป็นต้องใช้กัญชาทุกราย มีสิทธิในการเข้าถึงกัญชาเพื่อการรักษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และการเข้าถึงกัญชาจะต้องไม่เป็นการจำกัดรูปแบบเฉพาะผลิตภัณฑ์กัญชาทางการแพทย์ (Medical Grade) เท่านั้น แต่ผู้ป่วยจะต้องมีเสรีภาพในการใช้ผลิตภัณฑ์กัญชาทุกรูปแบบ ทั้งรูปแบบยาแผนปัจจุบัน (Modern Drugs) ตำรับยาตามตำรายาแผนไทยตำรับ Special Access Scheme (SAS) สำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย และตำรับยาจากองค์ความรู้และภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน (Traditional Products) อีกด้วย

2. มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาภายหลังการปลดกัญชาออกจากบัญชียาเสพติดให้โทษ

ภายหลังจากที่ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 บัญญัติให้กัญชา กัญชง ไม่เป็นยาเสพติดให้โทษอีกต่อไป แต่การไม่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อควบคุม จัดระบบ ระเบียบการปลูก การนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ จึงทำให้เกิดข้อสังเกตว่า เมื่อพืชกัญชาได้ถูกปลดออกจากบัญชียาเสพติด ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2565 ที่ผ่านมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ประโยชน์ในเชิงทางนันทนาการ ตลอดจนการควบคุมอายุของผู้ครอบครอง การซื้อ ขาย หรือการควบคุมการใช้ส่วนต่าง ๆ ของกัญชาที่นอกเหนือจากจุดประสงค์ทางการแพทย์ อาจทำให้เกิดเป็นสุญญากาศทางกฎหมายได้ ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ที่เสนอโดย นายอนุทิน ชาญวีรกูล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทยกับคณะต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2565 ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 25 ปีที่ 4 ครั้งที่ 5 (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่ 1) เพื่อพิจารณาเข้าสู่กระบวนการตราเป็นพระราชบัญญัติต่อไป แต่จนถึงขณะนี้ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังไม่มีมีการตราเป็นกฎหมายและประกาศใช้บังคับแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อยังไม่มีกฎหมายเฉพาะ (พระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ...) มาใช้บังคับ จึงจำเป็นต้องอาศัยมาตรการกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกัญชาภายหลังการปลดกัญชาออกจากบัญชียาเสพติดให้โทษ ดังนี้

2.1 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

กัญชา มีสาร CBD ที่ช่วยทำให้ผ่อนคลาย โดยไม่ส่งผลเสียต่อร่างกาย แต่สาร THC และสารเคมีบางชนิดในกัญชาสามารถเป็นอันตรายต่อร่างกายได้ โดยเฉพาะการใช้กัญชาที่มี THC ในปริมาณที่สูงจะทำให้เกิดอาการเมา และมีผลข้างอื่น ๆ เช่น ปากแห้ง กระหายน้ำ หัวใจเต้นเร็ว ดังนั้น การสูบกัญชาโดยตรงจะทำให้ร่างกายได้รับแต่ THC มากเกินไป และส่งผลกระทบต่อร่างกาย การสูบกัญชาจึงต้องมีการควบคุมโดยไม่สามารถสูบในที่สาธารณะได้ หรือแม้แต่ในสถานที่ของเอกชน เพราะควันของกัญชาจะสร้างความรำคาญและอันตรายให้กับผู้อื่น จึงถือเป็นการกระทำที่เรียกว่า “เหตุรำคาญ” ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการก่อเหตุรำคาญและบทลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนี้

มาตรา 27 บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุ

รำคาญนั้น ระวังหรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นสมควรจะ ให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระวังหรือป้องกันเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้

ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามวรรคหนึ่ง และเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น ระวังเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญนั้นขึ้นอีก โดยบุคคล ซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับกรก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการ จัดการนั้น”

มาตรา 28 บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่ง เป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระวังเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ใน คำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะ ให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระวังเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อ ป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้

ในกรณีที่ไม่มี การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงาน ท้องถิ่นมีอำนาจระวังเหตุรำคาญนั้นและอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้น อีก และถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำ การละเลย หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง สถานที่นั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชนอาจเกิด อันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของ ประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอม ให้บุคคลใดใช้สถานที่นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการ ระวังเหตุรำคาญนั้นแล้วก็ได้”

หากผู้ใดฝ่าฝืนจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 มาตรา 27 มาตรา 28 ประกอบ มาตรา 74 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 25,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶⁵

⁶⁵ มาตรา 74 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560

2.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542

ปัจจุบันประชาชนมีความสนใจและมีความจำเป็นต้องใช้การดูแลสุขภาพสุขภาพและบำบัดรักษาโรคด้วยการแพทย์แผนไทย ซึ่งประกอบด้วยการใช้สมุนไพร เช่น กัญชา มาใช้ประโยชน์ในการรักษาเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องสมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 กำหนดให้กัญชา เฉพาะส่วนของช่อดอก เป็นสมุนไพรควบคุม ดังนั้น การใช้เฉพาะส่วนช่อดอกกัญชาซึ่งเป็นสมุนไพรควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต ย่อมเป็นการกระทำความผิดและมีโทษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 ดังนี้

มาตรา 44 บัญญัติว่า

“เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสมุนไพร ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดประเภท ลักษณะ ชนิด และชื่อของสมุนไพรที่มีค่าต่อการศึกษาหรือวิจัย หรือมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ หรืออาจจะสูญพันธุ์ ให้เป็นสมุนไพรควบคุม”

มาตรา 45 บัญญัติว่า

“เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสมุนไพรควบคุม ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา

...

(4) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการศึกษาวิจัยสมุนไพรควบคุม

(5) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการส่งออกสมุนไพรควบคุม เพื่อการค้าและที่มีใช้เพื่อการค้า หรือในการจำหน่าย หรือแปรรูปสมุนไพรควบคุมเพื่อการค้า

(6) กำหนดการอื่นใดเพื่อคุ้มครอง ป้องกัน หรือระงับหรือบรรเทาอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่สมุนไพรควบคุม”

มาตรา 46 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดศึกษาวิจัยหรือส่งออกสมุนไพรควบคุม หรือจำหน่ายหรือแปรรูปสมุนไพรควบคุมเพื่อการค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ใบอนุญาตที่ออกตามความในวรรคหนึ่ง ให้ใช้ได้จนถึงวันที่ 31 ธันวาคมของปีถัดมา นับแต่ปีที่ออกใบอนุญาต”

มาตรา 78 บัญญัติว่า

“ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 19 มาตรา 46... ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2.3 มาตรการกฎหมายลำดับรองตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2565

2.3.1 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควัน กัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เป็นเหตุรำคาญ พ.ศ. 2565

การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด นั้นเป็นเหตุรำคาญ เนื่องจากการใช้กัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใดในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น นันทนาการ อาจส่งผลกระทบต่อ สภาวะความเป็นอยู่โดยปกติสุขหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยควันของพืช ดังกล่าวข้างต้นจะมี อนุภาคนาขนาดเล็กที่สามารถเข้าสู่ปอดได้ด้วยการหายใจเอาควันเข้าไป ทำให้ มีความเสี่ยงต่อการ เจ็บป่วย เช่น โรคมะเร็งปอด หอบหืด หลอดลมอักเสบ เพื่อควบคุมและป้องกันมิให้ เกิดผลกระทบจนเป็นเหตุให้ เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงหรือ ผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้น

ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 25 (5) แห่ง พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขจึงออกประกาศไว้ โดย กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เว้นแต่พืช ที่มีกฎหมายอื่นควบคุม แล้ว จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยบริเวณ ใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้อง ประสบกับเหตุนั้น เป็นเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

2.3.2 คำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข เรื่อง แนวทางควบคุมเหตุรำคาญ จากการกระทำให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด พ.ศ. 2565

ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าพนักงาน สาธารณสุข หรือผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น มีหน้าที่และอำนาจในการควบคุมและกำกับ ดูแลการกระทำที่อาจก่อให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด จนเป็นเหตุรำคาญ เมื่อเจ้า พนักงานประสบเหตุ หรือได้รับเรื่องร้องเรียนว่ามีผู้ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญจากการกระทำที่ ก่อให้เกิดกลิ่น หรือควันกัญชา กัญชง หรือพืชอื่นใด เจ้าพนักงานมีหน้าที่และอำนาจตรวจสอบการกระทำ นั้น หากพบเป็นที่ประจักษ์หรือมีพยานหลักฐานว่ามีกรกระทำดังกล่าวจริง ให้ดำเนินการไต่สวน ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ก่อเหตุ ผู้ร้องเรียน ผู้อยู่ใกล้เคียง ถึงพฤติการณ์ของผู้ก่อเหตุได้กระทำการดังกล่าวเป็น เหตุให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญหรือไม่ และให้บันทึกถ้อยคำผู้เกี่ยวข้องไว้เป็นหลักฐาน

จากนั้น เจ้าพนักงานมีอำนาจออกคำแนะนำให้ผู้ก่อเหตุรำคาญระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญนั้นภายในระยะเวลาอันสมควร หลังจากนั้นจะติดตามตรวจสอบการดำเนินการตามคำแนะนำที่กำหนด หากผู้ก่อเหตุรำคาญไม่ดำเนินการตามคำแนะนำ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกคำสั่งเป็นหนังสือโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 27 กรณีเหตุเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ หรือมาตรา 28 กรณีเหตุเกิดในสถานที่เอกชน แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี เพื่อให้ผู้ก่อเหตุดำเนินการปรับปรุงแก้ไข หรือระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควร หรือกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคตได้ ในกรณีผู้ก่อเหตุรำคาญไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นดำเนินการส่งเรื่องให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข โดยอัตราโทษกรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 25,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.3.3 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาหรือกัญชงในสถานศึกษาส่วนราชการหรือหน่วยงานในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2565

โดยอาศัยอำนาจในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ห้ามขายกัญชา กัญชงให้แก่เยาวชนที่อายุต่ำกว่า 20 ปี เช่นนี้ถือว่าผู้ขายมีความผิด ส่วนที่มีการสูบกัญชาในเขตโรงเรียนถือว่าเป็นสถานที่สาธารณะ ซึ่งประกาศสาธารณสุขระบุห้ามไว้

2.3.4 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องสมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565

ประกาศฉบับนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย อาศัยอำนาจตาม มาตรา 4 วรรคหนึ่ง มาตรา 44 และ มาตรา 45 (4) (5) และ (6) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 กำหนดให้ กัญชา ซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Cannabis sativa L.* วงศ์ *Cannabaceae* รวมทั้งชื่อวิทยาศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นชื่อพ้อง เฉพาะส่วนของช่อดอก เป็นสมุนไพรควบคุม

ดังนั้น การศึกษาวิจัย ส่งออก จำหน่าย หรือแปรรูปช่อดอกกัญชาเพื่อการค้า ต้องขออนุญาตต่อกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกก่อนเท่านั้นโดยผู้ที่จะได้รับอนุญาตในการศึกษา วิจัย ส่งออก จำหน่าย หรือแปรรูปช่อดอกกัญชาเพื่อการค้า จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขหลายประการตามประกาศฉบับดังกล่าวนี้ ซึ่งรวมถึง

- 1) ห้ามจำหน่ายช่อดอกกัญชาหรือแปรรูปช่อดอกเพื่อการค้า ให้กับผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี สตรีมีครรภ์ สตรีให้นมบุตร นักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา
- 2) ห้ามจำหน่ายช่อดอกกัญชาเพื่อสูบในสถานประกอบการ ยกเว้นการสูบเพื่อการแพทย์โดยแพทย์ทุกสาขาตามใบประกอบวิชาชีพ
- 3) ห้ามโฆษณาช่อดอกกัญชาในทุกช่องทางเพื่อการค้า
- 4) ห้ามจำหน่ายช่อดอกกัญชาผ่านเครื่องขายอัตโนมัติ (Vending Machine) ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์หรือเครื่องขายคอมพิวเตอร์
- 5) ห้ามจำหน่ายช่อดอกกัญชาหรือแปรรูปช่อดอกเพื่อการค้า ในวัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา หอพัก สวนสาธารณะ และสวนสนุก

หากผู้ใดฝ่าฝืนโดยทำการศึกษา วิจัย ส่งออก จำหน่าย หรือแปรรูปช่อดอกกัญชาเพื่อการค้าโดยไม่ขออนุญาตย่อมมีบทลงโทษตามมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

2.3.5 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 438) พ.ศ.2565 เรื่อง ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีส่วนประกอบของส่วนของกัญชาหรือกัญชง (ฉบับที่ 2)

ประกาศฉบับนี้เป็นการปรับปรุงแก้ไขประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 427) พ.ศ. 2564 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เรื่อง ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีส่วนประกอบของส่วนของกัญชาหรือกัญชง เพื่อปรับปรุงข้อกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานและการแสดงฉลากของผลิตภัณฑ์อาหารที่มีส่วนประกอบของส่วนของกัญชาหรือกัญชง มาตรฐานอาหารที่จำหน่ายโดยตรงต่อผู้บริโภค กรณีกลุ่มเครื่องปรุงรส ให้มีสาร THC ไม่เกินร้อยละ 0.0032 โดยน้ำหนัก และสาร CBD ไม่เกินร้อยละ 0.0028 โดยน้ำหนัก เนื่องจากเครื่องปรุงรสจะใช้ในปริมาณเพียงเล็กน้อยในการปรุงอาหาร ส่วนผลิตภัณฑ์อาหารประเภทอื่นให้มีสาร THC ได้ไม่เกิน 1.6 มิลลิกรัม และ CBD ไม่เกิน 1.41 มิลลิกรัมต่อหน่วยบรรจุ สำหรับกรณีที่ไม่ได้จำหน่ายโดยตรงต่อผู้บริโภคหรือขายเป็นวัตถุดิบให้กับสถานที่ผลิตอาหารเท่านั้น ให้กำหนดปริมาณ THC หรือ CBD และค่าเตือนให้เหมาะสมกับการผลิตอาหารในสถานที่ผลิตนั้น

นอกจากนี้ ประกาศฉบับดังกล่าวได้ปรับปรุงข้อกำหนดการแสดงฉลากให้มีความชัดเจนมากขึ้น เช่น ให้ระบุข้อความว่า ไม่ควรบริโภคเกินปริมาณที่แนะนำให้บริโภคต่อครั้ง ไม่ควรใช้ร่วมกับผลิตภัณฑ์อาหารที่มีกัญชาหรือกัญชงเป็นส่วนประกอบ ข้อความแสดงวิธีใช้ที่เข้าใจง่าย และกรณีที่ไม่ได้จำหน่ายตรงต่อผู้บริโภคต้องมีข้อความ “ห้ามจำหน่ายตรงต่อผู้บริโภค”

2.4 สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ กัญชา กัญชง พ.ศ....

เหตุผลและความจำเป็นของตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ประมวลกฎหมายยาเสพติดไม่ได้กำหนดให้กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษ จึงเปิดโอกาสให้มีการนำกัญชา กัญชง มาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ การวิจัยและนำมาใช้ในอุตสาหกรรมอื่น แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการนำไปใช้ในการดูแลสุขภาพ การป้องกัน บำบัดโรค รักษาผู้ป่วย การศึกษาวิจัยหรือการพัฒนาวัตกรรม ฉะนั้น เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิในการดูแลสุขภาพของตน และส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากกัญชา กัญชง ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านการพัฒนาภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย ตลอดจนองค์ความรู้ทางการแพทย์แผนปัจจุบัน และอุตสาหกรรมอื่น ๆ จึงควรสนับสนุนการนำกัญชา กัญชง มาใช้ในการศึกษาวิจัย การใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ สุขภาพ การใช้ตามวิถีชีวิตชุมชน ตลอดจนเปิดโอกาสให้มีการผลิต ขาย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้มีการบริโภคกัญชา กัญชงอย่างไม่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ซึ่งในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดมาตรการที่เกี่ยวกับการกำกับดูแล ควบคุมการขาย การโฆษณาและการบริโภคกัญชา กัญชง เพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคล⁶⁶

ร่างพระราชบัญญัติกัญชา กัญชง พ.ศ. ในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ มีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดเกี่ยวกับกัญชา กัญชง (ร่างมาตรา 6)
- 2) กำหนดให้มีการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยา อาหาร เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ วัตถุอันตรายที่ใช้ในบ้านเรือนและสาธารณสุขโดยใช้กัญชา กัญชง เป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์สำเร็จของผู้ผลิตให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น (ร่างมาตรา 7)
- 3) กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกัญชา กัญชง” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธานกรรมการ เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา เป็นกรรมการและเลขานุการ (ร่างมาตรา 8)
- 4) กำหนดให้คณะกรรมการกัญชา กัญชง มีหน้าที่และอำนาจ เช่น กำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริม วิจัย พัฒนา การใช้กัญชา กัญชง ทั้งในด้านการแพทย์ อุตสาหกรรม ให้ความเห็น

⁶⁶ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, (2565) เอกสารประกอบการพิจารณาเบื้องต้นสำหรับสมาชิกวุฒิสภาได้ใช้ในการติดตามผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการของสภผู้แทนราษฎร ร่าง พระราชบัญญัติ กัญชา กัญชง พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์กัญชา กัญชง พ.ศ. (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ) หน้า 1-2.

คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะต่อรัฐมนตรี หรือผู้อนุญาตในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และ
ประกาศกำหนดสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (tetrahydrocannabinol - THC) ในกัญชง (ร่างมาตรา
14)

5) กำหนดให้ผู้ประสงค์จะผลิต นำเข้า ส่งออก หรือขายต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้
อนุญาต (ร่างมาตรา 15)

6) กำหนดให้ผู้ประสงค์จะเพาะ ปลูก ต้องจัดแจ้งต่อผู้รับจดแจ้งออกใบรับจดแจ้งให้แล้ว
จึงจะดำเนินการได้ (ร่างมาตรา 18)

7) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ บุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ประเมิน
ตรวจสอบ และพิจารณาอนุญาต (ร่างมาตรา 21)

8) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อนุญาตว่า
กล่าวตักเตือน หรือผู้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือเพิกถอน
ใบอนุญาตตามสมควรแก่กรณี (ร่างมาตรา 25)

9) กำหนดให้ผู้ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใด ๆ ในระหว่างถูกสั่งพักใช้
ใบอนุญาตอีกไม่ได้ (ร่างมาตรา 26)

10) กำหนดให้ผู้จัดแจ้งผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฏกระทรวง
หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้รับจดแจ้งว่ากล่าวตักเตือน หรือเพิกถอนใบรับจดแจ้งตาม
สมควรแก่กรณี (ร่างมาตรา 27)

11) กำหนดห้ามผู้ใดโฆษณาเว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต (ร่างมาตรา 28)

12) กำหนดให้ในกรณีฝ่าฝืน ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้โฆษณาดำเนินการอย่าง
หนึ่งอย่างใด เช่น แก้ไขข้อความ ห้ามใช้ข้อความ ระงับการโฆษณา เป็นต้น (ร่างมาตรา 29)

13) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ เช่น เข้าไปในสถานที่ผลิต สถานที่นำเข้า
สถานที่ส่งออก สถานที่ขาย หรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรทุกกัญชา กัญชง เป็นต้น (ร่างมาตรา 31)

14) กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงาน
เจ้าหน้าที่ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา 32)

15) กำหนดให้กรณีผู้อนุญาตหรือผู้รับจดแจ้งไม่ออกใบอนุญาตหรือใบรับจดแจ้ง ผู้ขอ
อนุญาตหรือผู้จัดแจ้ง มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง
การไม่ออกใบอนุญาตหรือใบรับจดแจ้ง (ร่างมาตรา 34)

16) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตซึ่งถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต ถูกเพิกถอนใบอนุญาตหรือใบรับจดทะเบียนมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาตหรือใบรับจดทะเบียนแล้วแต่กรณี (ร่างมาตรา 35)

17) กำหนดห้ามผู้รับอนุญาตขายกัญชา กัญชง เพื่อการนำไปบริโภคแก่บุคคล เช่น ผู้มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปี สตรีมีครรภ์ สตรีให้นมบุตร (ร่างมาตรา 37)

18) กำหนดให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก ขาย โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 18 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ร่างมาตรา 38)

19) กำหนดให้ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 37 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท (ร่างมาตรา 40)

3. มาตรการกฎหมายต่างประเทศที่ผ่อนผันการใช้กัญชาเพื่อการนันทนาการ

3.1 ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ตอบสนองต่อยาเสพติดที่ผิดกฎหมายด้วยนโยบายการผ่อนปรน (Toleration Policy) มาหลายทศวรรษ ซึ่งเริ่มต้นจากแนวปฏิบัติแห่งท้องถิ่นในปี ค.ศ. 1979 นโยบายด้านยาเสพติดดังกล่าวถือเป็นการตัดสินใจครั้งสำคัญที่เป็นการแบ่งแยกกัญชาให้เป็นยาเสพติดไม่ร้ายแรง (Soft Drug) ในทางกฎหมายโดยกัญชาได้รับการพิจารณาว่าจะก่อให้เกิดความเสี่ยงที่ยอมรับได้ต่อผู้บริโภคและสังคมจากยาเสพติดร้ายแรง (Hard Drug) แม้ว่าการปลูก การจำหน่าย และการครอบครองกัญชานั้นถือเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษในทางอาญา แต่นโยบายการผ่อนปรนนี้ช่วยลดทอนความเป็นอาชญากรรมในการครอบครองและการใช้กัญชาส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการเปิดช่องทางให้ร้านค้าที่ได้รับการอนุญาตสำหรับการขายกัญชานขนาดเล็ก โดยพัฒนาในรูปแบบของ “Coffee Shop” ซึ่งเป็นที่รู้จักของชาวดัตช์ และนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก Coffee Shop จึงมีส่วนช่วยให้ผู้บริโภคกัญชาหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับแหล่งยาเสพติดและตลาดยาเสพติดที่รุนแรงได้ นอกจากนี้ ผู้บริโภคกัญชาชาวดัตช์จะไม่ถูกดำเนินคดีอาญาและไม่ต้องรับโทษจำคุกสำหรับความผิดเพียงเล็กน้อย

นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศเนเธอร์แลนด์จึงมีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ การพัฒนาเริ่มต้นจากระดับล่างขึ้นสู่ระดับบนในทางปฏิบัติ โดยการพัฒนา นโยบายผ่านการทดลองในระดับท้องถิ่น ซึ่งริเริ่มโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในการหารือกับผู้แทนภาคประชาสังคมที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้กำหนดนโยบาย

บายระดับชาติ⁶⁷ อีกทั้ง นโยบายยาเสพติดดังกล่าวมีส่วนให้เกิดการควบคุมปริมาณการใช้กัญชาที่เหมาะสมและปลอดภัย นโยบายยาเสพติดนี้จึงช่วยลดทอนความเป็นอาชญากรรมของการใช้กัญชาและช่วยลดความต้องการในการใช้ยาเสพติดชนิดร้ายแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การอนุญาตให้จำหน่ายและเสพกัญชาของเนเธอร์แลนด์เริ่มต้นขึ้นในช่วงทศวรรษ 1970 โดยในช่วงต้นการจำหน่ายและครอบครองกัญชาตามกฎหมาย อนุญาตให้มีการจำหน่ายและครอบครองได้ถึง 30 กรัมต่อคน แต่ในช่วงหลังทศวรรษที่ 2000 เป็นต้นมา นโยบายเกี่ยวกับกัญชาของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์มีแนวโน้มไปทางอนุรักษนิยมมากขึ้น และได้มีความพยายามจะทำให้การจำหน่ายและเสพกัญชาเป็นเรื่องผิดกฎหมาย แต่ด้วยนโยบายการผ่อนปรนและแนวคิดการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของกัญชา จึงทำให้การทำให้การจำหน่ายและการเสพกัญชอยู่ภายใต้การควบคุม เช่น อนุญาตให้ Coffee Shop จำหน่ายกัญชาให้เฉพาะผู้ที่มีถิ่นพำนักถาวรในเนเธอร์แลนด์เท่านั้นโดยไม่จำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ผู้ที่จะสามารถซื้อกัญชาจาก Coffee Shop ได้จะต้องมีการลงทะเบียนประวัติและต้องมีบัตรที่เรียกว่า “Weed Pass” หรือ “wietpas” ในภาษาดัตช์ เพื่อแสดงให้กับร้านค้าที่เป็นสถานประกอบการที่ได้รับอนุญาตได้ตรวจสอบและจำกัดจำนวนการซื้อ โดย wietpas มีแผนที่จะดำเนินการทั่วประเทศในปี ค.ศ. 2013 แต่ภายหลังการเลือกตั้งในเดือนตุลาคม 2012 รัฐบาลผสมชุดใหม่ได้ยกเลิกการให้มี wietpas ไปในที่สุด

อย่างไรก็ตาม เทศบาลบางแห่งยังคงควบคุม Coffee Shop ในท้องถิ่น เช่น การจำกัดสถานที่ การอนุญาตให้ประชาชนเข้าถึงกัญชาโดยจำกัดพื้นที่สูบกัญชาภายในร้านเท่านั้น การจำกัดอายุผู้ซื้อ การจำกัดปริมาณในการใช้ การกำหนดปริมาณสาร THC ซึ่งเป็นสารในกัญชาที่ทำให้มีเมาที่มีขายในร้าน แต่ส่วนใหญ่พบว่าได้มีการยกเว้นเกณฑ์การจำหน่ายให้เฉพาะผู้ที่มีถิ่นพำนักถาวรในเนเธอร์แลนด์⁶⁸

3.1.1 มาตรการที่เกี่ยวกับกัญชาตามพระราชบัญญัติฝิ่น (The Opium Act)

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับยาเสพติดไว้ 2 รายการในภาคผนวกท้ายพระราชบัญญัติ ซึ่งกำหนดความแตกต่างระหว่างยาเสพติดไม่ร้ายแรง (Soft Drug) และยาเสพติดร้ายแรง (Hard Drug) ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ แบ่งเป็น

⁶⁷ Jean-Paul Grund and Joost Brecksema, **Coffee Shops and Compromise Separated Illicit Drug Markets in the Netherlands**, Open Society Foundations, New York, USA 2013, p 11.

⁶⁸ Transformdrugs Organization, **Cannabis policy in the Netherlands: moving forwards not backwards**. Retrieved May 13, 2023 from <https://transformdrugs.org/assets/files/PDFs/cannabis-in-the-netherlands-briefing-2017.pdf> , p 2.

บัญชี 1 แสดงรายการสารเสพติดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน โคเคน ยาบ้า ยาอี

บัญชี 2 แสดงรายการสารที่จัดเป็นยาเสพติดไม่ร้ายแรง เช่น กัญชา ผลิตภัณฑ์กัญชา และยานอนหลับและยาระงับประสาท ตามที่รัฐบาลระบุ ยาเหล่านี้มีความเสี่ยงต่อสุขภาพที่ร้ายแรงน้อยกว่ายาเสพติดชนิดร้ายแรงตามที่ระบุไว้ในบัญชี 1

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกัญชาตามพระราชบัญญัติฝิ่น (The Opium Act) มีดังนี้

1) ห้ามใช้สารตามที่ระบุไว้ในบัญชี 2 (รวมถึงกัญชา) ของพระราชบัญญัตินี้หรือที่กำหนดตามมาตรา 3 เอ วรรค 5 :

เอ. นำเข้าหรือนอกอาณาเขตของประเทศเนเธอร์แลนด์

บี. เพื่อปลูก จัดเตรียม แก๊ซ ดำเนินการ ขาย ส่งมอบ จัดหา หรือขนส่ง

ซี. เพื่อให้เป็นของกำนัล

ดี. เพื่อการผลิต⁶⁹

2) ห้ามเผยแพร่สิ่งตีพิมพ์ใด ๆ ที่เห็นได้ชัดว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการขาย การจัดส่ง หรือการจัดหาผลิตภัณฑ์ตามที่อ้างถึงในมาตรา 2 หรือมาตรา 3⁷⁰

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับการเปิดเผยในบริบทของข้อมูลทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์⁷¹

3) ห้ามมิให้สิ่งจ่ายยาเสพติดตามบัญชี 1 หรือ 2 เว้นแต่ยาเสพติดดังกล่าวจะได้ถูกกำหนดไว้เพื่อการนี้โดยคำสั่งของสภาเพื่อประโยชน์ด้านสาธารณสุข อาจวางระเบียบเกี่ยวกับใบสั่งยาและวัตถุประสงค์ในการสั่งยาได้⁷²

การห้ามในการเตรียม แปรรูป แปรรูป ขาย ส่งมอบ จัดหา ขนส่ง หรือมีสารตามบัญชี 1 หรือ 2 ไม่ใช้บังคับกับ เภสัชกรและแพทย์เพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ที่กำหนดไว้มาตรา 4 วรรคหนึ่ง และกิจกรรมเหล่านี้ดำเนินการภายใต้แนวทางปฏิบัติปกติของวิชาชีพ หรือสัตวแพทย์ในการขาย จัดหา จัดหา ขนส่ง หรือมีผลิตภัณฑ์ที่กำหนดไว้ภายใต้มาตรา 4 เพื่อวัตถุประสงค์ทางสัตวแพทย์⁷³

⁶⁹ The Opium Act, Article 3

⁷⁰ The Opium Act, Article 3 b para.1

⁷¹ The Opium Act, Article 3 b para.2

⁷² The Opium Act, Article 4

⁷³ The Opium Act, Article 5

3.1.2 การดำเนินการและแนวปฏิบัติที่มีผลต่อนโยบายยาเสพติด

หลักการแห่งความเป็นอิสระในการตัดสินใจ (The Principle of Discretion) ภายใต้กฎหมายของเนเธอร์แลนด์ ถือว่ามีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดนโยบายยาเสพติดของเนเธอร์แลนด์ รวมถึงประมวลกฎหมายอาญา (Penal Code) เปิดโอกาสให้พนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ดุลพินิจในการงดเว้นไม่ดำเนินคดีกับความผิดก็ได้ตามแนวความคิดลดทอนความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติด⁷⁴ แต่การครอบครอง ผลิต หรือค้ายาเสพติดถือเป็นความผิดทางอาญาในประเทศเนเธอร์แลนด์ไม่ว่าจะเป็นยาเสพติดไม่ร้ายแรงและยาเสพติดร้ายแรง ทั้งนี้ บนพื้นฐานของพระราชบัญญัติฝิ่น (The Opium Act) สำนักงานอัยการได้กำหนดแนวปฏิบัติ (National Prosecutor Guideline) สำหรับการสอบสวนและดำเนินคดีความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งที่เป็นการใช้ส่วนบุคคลหรือนอกเหนือจากการใช้ส่วนบุคคล เช่น

1) การเสพ

การเสพกัญชาหรือยาเสพติดโดยบุคคลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปไม่ถือเป็นความผิดทางอาญาในประเทศเนเธอร์แลนด์ แต่เพื่อป้องกันเหตุร้ายกาจ เจ้าหน้าที่เทศบาลสามารถอาศัยบทบัญญัติในกฎหมายทั่วไปของเทศบาลที่กำหนดห้ามการเสพในพื้นที่ที่กำหนดได้ หากผู้มีเสพยาในพื้นที่ที่กำหนดห้าม ผู้นั้นอาจถูกจับหรือถูกสั่งให้จ่ายค่าปรับ อย่างไรก็ตามก็ดี กัญชาที่มีสาร THC เกินกว่าร้อยละ 15 ถือเป็นยาเสพติดรุนแรง

2) การครอบครอง และการจำหน่าย

การครอบครองและจำหน่ายยาเสพติดถือเป็นความผิดทางอาญาในประเทศเนเธอร์แลนด์ ในทางปฏิบัติการครอบครองในปริมาณเล็กน้อยเพื่อการใช้ส่วนบุคคลสามารถยอมรับได้ (ภายใต้นโยบายการผ่อนปรน) โดยในปัจจุบันหากผู้ใดครอบครองกัญชา ไม่เกิน 5 กรัม หากถูกตรวจพบว่ามีกัญชาในครอบครองในจำนวนดังกล่าวจะถูกเจ้าหน้าที่ยึดของกลางแต่ไม่มีการดำเนินคดี หากตรวจพบว่ามีกัญชามากกว่า 5 กรัม ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย จะถูกยึดของกลางและปรับเป็นเงิน 75 ยูโร และจะมีโทษปรับสูงขึ้นหากมีการกระทำความผิดซ้ำ หากครอบครองกัญชามากกว่า 30 กรัมจะถือว่าเป็นคดีอาญา มีโทษจำคุกสูงสุด 2 ปี และ/หรือปรับ 16,750 ยูโร

⁷⁴ Dolf Tops, Bengt Svensson and Gala Veldhoen. **THE DRUG POLICIES OF THE NETHERLANDS AND SWEDEN: HOW DO THEY COMPARE?** European Parliament (2001) Retrieved May 13, 2023 from [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2001/300758/IPO-LIBL-ET\(2001\)300758_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2001/300758/IPO-LIBL-ET(2001)300758_EN.pdf) pp 6-7.

อย่างไรก็ตาม นโยบายการผ่อนปรนไม่สามารถใช้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี การที่ผู้เยาว์ครอบครองหรือซื้อขายเสพติดไม่ร้ายแรงถือเป็นสิ่งผิดกฎหมาย การขายกัญชาจำนวนเล็กน้อยใน Coffee Shop สามารถผ่อนปรนได้ หาก Coffee Shop ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบที่กำหนด และไม่อนุญาตให้ขายกัญชานอก Coffee Shop รวมถึง

3) การเพาะปลูก

ห้ามปลูกกัญชาเพื่อการพาณิชย์ โดยประชาชนทั่วไปไม่สามารถปลูกกัญชาเพื่อการเสพส่วนตัวได้ไม่เกิน คราวเรือนละ 5 ต้น แต่หากมีการตรวจค้นเจ้าหน้าที่ต้องยึดของกลางทั้งหมด แต่ไม่มีการ ดำเนินคดี หากไม่เกิน 5 ต้นจะไม่อนุญาตให้กลับมาปลูกอีก มิฉะนั้นจะได้รับโทษตามกฎหมาย กรณีที่เพาะปลูกด้วยเทคนิคพิเศษมากกว่า 5 ต้นขึ้นไป จะมีโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี และ/หรือปรับ 67,000 ยูโร

4) การขออนุญาตเปิดกิจการ Coffee Shop

ผู้ประกอบการ Coffee Shop จะต้องได้รับอนุญาตจากเทศบาลท้องถิ่น ซึ่งแต่ละเทศบาลอาจมีข้อกำหนดปลีกย่อยที่แตกต่างกัน และอาจไม่อนุญาตให้เปิดกิจการประเภทนี้ได้ ดังนั้น การจำหน่ายกัญชาโดยสถานประกอบการ เช่น Coffee Shop ถือเป็นความผิดทางอาญา อย่างไรก็ตาม จากนโยบายการผ่อนปรนประกอบกับแนวคิดการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของกัญชา Coffee Shop จะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งข้อผ่อนปรนดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้หลักการที่เรียกว่า “AHOJ-G Criteria”⁷⁵ ซึ่งได้ริเริ่มขึ้นใน ค.ศ. 1991 แต่มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 1994 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- (1) A - no Advertising: ห้ามทำการโฆษณา
- (2) H - no Hard drugs: ห้ามจำหน่ายยาเสพติดให้โทษรุนแรง
- (3) O - No Nuisance: จะต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาหรือความวุ่นวาย
- (4) J - no sales to under-aged customers: ห้ามจำหน่ายกัญชาให้กับผู้มี

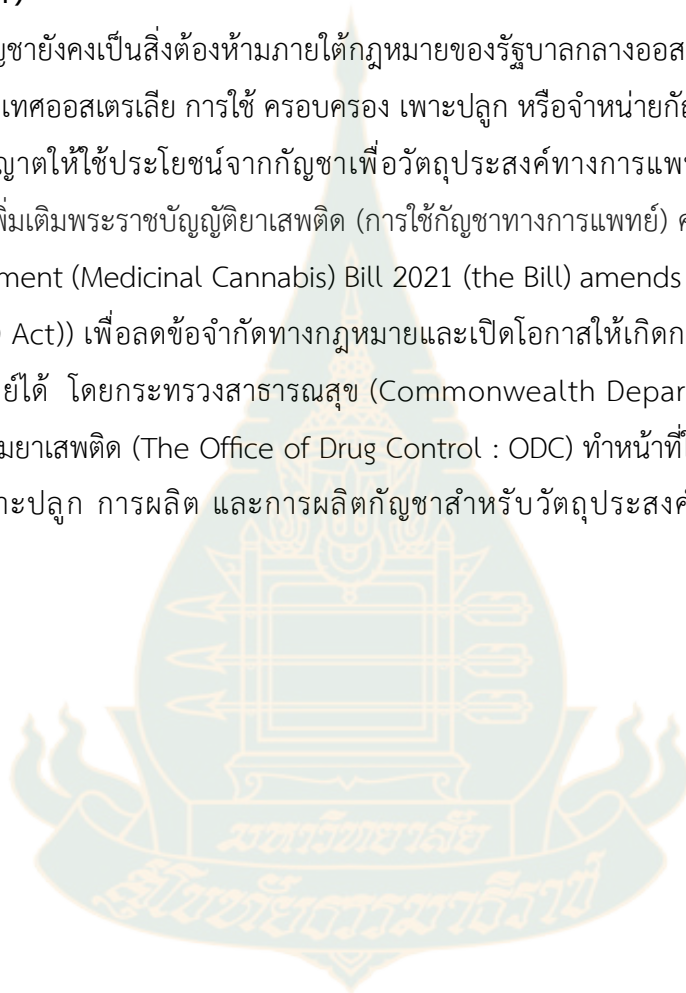
อายุต่ำกว่าที่กำหนด

⁷⁵ Jean-Paul Grund and Joost Brekxema. *Coffee Shops and Compromise Separated Illicit Drug Markets in the Netherlands*. Open Society Foundations New York USA (2013) p 22.

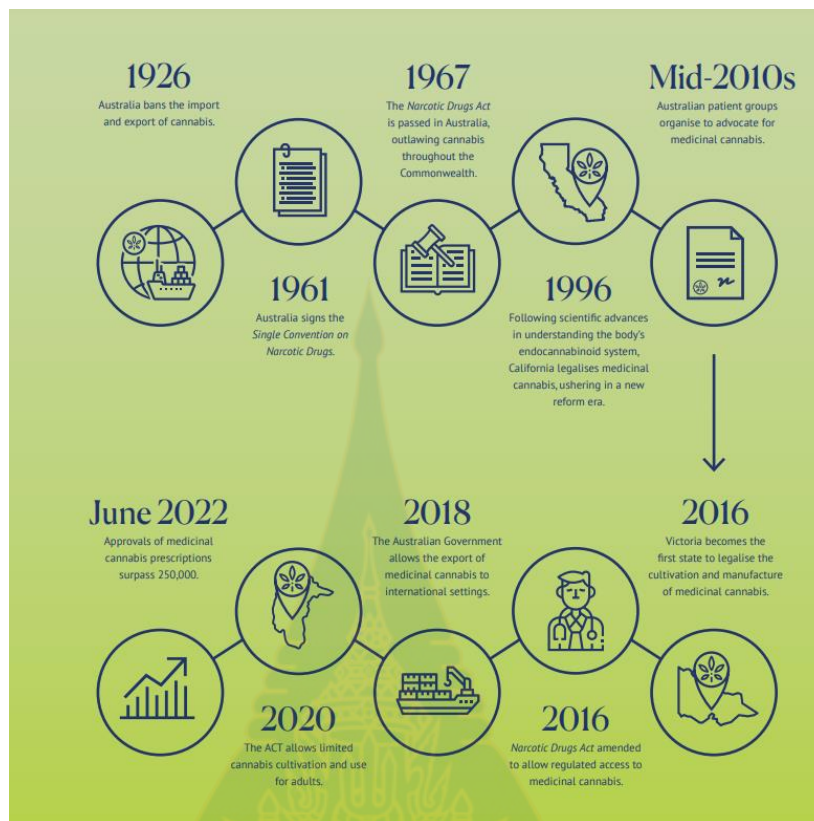
(5) G - transaction size is limited to ‘personal use’: การจำกัดปริมาณการจำหน่ายกัญชาเพื่อการใช้ส่วนบุคคลไม่เกินปริมาณที่กำหนดไว้ต่อการซื้อขาย 1 ครั้ง⁷⁶

3.2 เครือรัฐออสเตรเลีย เฉพาะดินแดนในเขตเมืองหลวง (Australian Capital Territory- ACT)

กัญชายังคงเป็นสิ่งต้องห้ามภายใต้กฎหมายของรัฐบาลกลางออสเตรเลีย ในรัฐและดินแดนส่วนใหญ่ในประเทศออสเตรเลีย การใช้ ครอบครอง เพาะปลูก หรือจำหน่ายกัญชาถือเป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่ได้มีการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์จากกัญชาเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ได้ โดยมีการเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติด (การใช้กัญชาทางการแพทย์) ค.ศ.2021 (The Narcotic Drugs Amendment (Medicinal Cannabis) Bill 2021 (the Bill) amends the Narcotic Drugs Act 1967 (the ND Act)) เพื่อลดข้อจำกัดทางกฎหมายและเปิดโอกาสให้เกิดการใช้ประโยชน์จากกัญชาในทางการแพทย์ได้ โดยกระทรวงสาธารณสุข (Commonwealth Department of Health) ผ่านสำนักงานควบคุมยาเสพติด (The Office of Drug Control : ODC) ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเพื่อควบคุมการเพาะปลูก การผลิต และการผลิตกัญชาสำหรับวัตถุประสงค์ทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์

⁷⁶ ก่อนมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติฝิ่น ใน ค.ศ. 1976 การมีกัญชาไว้ในการครอบครอง 30 กรัม หรือน้อยกว่าจะถูกลงโทษหรือเป็นความผิดลหุโทษ โดยจะไม่ส่งผลให้มีประวัติอาชญากรรม

ภาพที่ 3 ประวัติศาสตร์ของกัญชาในเครือรัฐออสเตรเลีย⁷⁷

ในปี 2019 ได้มีการตรากฎหมายเพื่อควบคุมเกี่ยวกับการครอบครอง การเพาะปลูก และการใช้กัญชาส่วนบุคคล คือ การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้ยาเสพติด (การใช้กัญชาส่วนบุคคล) ค.ศ. 2019 (Drugs of Dependence (Personal Cannabis Use) Amendment Act 2019) ซึ่งมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2020 ทำให้เฉพาะดินแดนในเขต ACT ซึ่งครอบคลุมถึงกรุงแคนเบอร์รา เป็นพื้นที่แรกของประเทศออสเตรเลียที่มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อรับรองการเพาะปลูก และใช้กัญชาสำหรับการใช้ส่วนตัวภายใต้แนวคิดการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของกัญชา ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

⁷⁷ PENINGTON INSTITUTE. Cannabis In Australia 2022 สืบค้นจาก <https://www.penington.org.au/wp-content/uploads/2022/12/Cannabis-in-Australia-2022.pdf>.

3.2.1 การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้ยาเสพติด (การใช้กัญชาส่วนบุคคล) ค.ศ. 2019⁷⁸

หมายเหตุ 1 ประมวลกฎหมายอาญา

บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาดังต่อไปนี้ให้ใช้บังคับกับความผิดในพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ 1 ประมวลกฎหมายอาญา หมวด 2 (the Criminal Code) ให้ใช้บังคับกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่

มาตรา 162 (การเพาะปลูกต้นกัญชา 1 หรือ 2 ต้น)

มาตรา 171 (การครอบครองสารต้องห้าม)

มาตรา 171 เอเอ (ครอบครองกัญชา)

มาตรา 171 เอเอเอ (การเพาะปลูกต้นกัญชามากกว่า 4 ต้นในสถานที่)

มาตรา 171 เอเอบี (การเพาะปลูกพืชกัญชา - ความผิดอื่นๆ)

มาตรา 171 เอเอซี (การจัดเก็บกัญชา)

มาตรา 171 เอบี (สูบกัญชาในที่สาธารณะหรือใกล้เด็ก)

3.2.2 การปลูกต้นกัญชา 1 หรือ 2 ต้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 162 (1 เอ)⁷⁹

เพิ่มเติม (1 เอ)

(1เอ) มาตรานี้ไม่ใช้บังคับ หากบุคคลนั้น

(เอ) มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และ

(บี) เพาะปลูกพืชตามพระราชบัญญัตินี้

3.2.3. การครอบครองสารต้องห้าม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 171⁸⁰

(1) บุคคลกระทำความผิดหากบุคคลนั้นมีสารต้องห้าม ต้องระวางโทษสูงสุด: 50 หน่วยโทษ จำคุก 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁷⁸ Drugs of Dependence (Personal Cannabis Use) Amendment Act 2019, Section 4, note1.

⁷⁹ Drugs of Dependence (Personal Cannabis Use) Amendment Act 2019, Section 5.

⁸⁰ Drugs of Dependence (Personal Cannabis Use) Amendment Act 2019, Section 6

(2) หมวดย่อย (1) จะไม่ใช่บังคับหากบุคคลนั้นได้รับอนุญาตภายใต้พระราชบัญญัติ ยา สารพิษ และผลิตภัณฑ์เพื่อการบำบัดรักษา ค.ศ. 2008 หรือกฎหมายอาณาเขตอื่น ให้ครอบครองสาร ต้องห้าม

(3) ความในมาตรานี้: สารต้องห้ามไม่รวมถึงกัญชา

3.2.4. การครอบครองกัญชา ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 171 เอเอ⁸¹

(1) บุคคลกระทำความผิดถ้าบุคคลนั้นครอบครอง

(เอ) กัญชาแห้ง 50 กรัมหรือน้อยกว่า หรือ

(บี) กัญชาสด 150 กรัมหรือน้อยกว่า และ

(1) ไม่ใช่กัญชาแห้ง หรือ

(2) เป็นส่วนผสมของกัญชาแห้งและกัญชาที่ไม่ใช่กัญชาแห้ง

ต้องระวางโทษสูงสุด: 1 หน่วยโทษ

(2) บุคคลกระทำความผิดถ้าบุคคลนั้นครอบครอง

(เอ) กัญชาแห้งมากกว่า 50 กรัม หรือ

(บี) กัญชาสดมากกว่า 150 กรัม และ

(1) ไม่ใช่กัญชาแห้ง หรือ

(2) เป็นส่วนผสมของกัญชาแห้งและกัญชาที่ไม่ใช่กัญชาแห้ง

ต้องระวางโทษสูงสุด: 50 หน่วยโทษ จำคุก 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) อนุมาตรา (1) ไม่ใช่บังคับ หากบุคคลนั้น

(เอ) มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และ

(บี) ครอบครองกัญชาใน ACT

(4) อนุมาตรา (1) และ (2) จะไม่ใช่บังคับหากบุคคลนั้นได้รับอนุญาตภายใต้พระราชบัญญัติยา ยาพิษ และสินค้านำเข้าโรด ค.ศ. 2008 หรือกฎหมายอาณาเขตอื่นให้ครอบครองกัญชา

(5) ภายใต้มาตรานี้ กัญชาแห้ง หมายถึง กัญชาที่ผ่านกระบวนการทำให้แห้ง

3.2.5 การปลูกต้นกัญชามากกว่า 4 ต้นภายในครัวเรือน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 171 เอเอ⁸²

(1) บุคคลกระทำความผิด ถ้า

⁸¹ Drugs of Dependence (Personal Cannabis Use) Amendment Act 2019, Section 6

⁸² Drugs of Dependence (Personal Cannabis Use) Amendment Act 2019, Section 6

- (เอ) บุคคลนั้นปลูกต้นกัญชาในครัวเรือน และ
 - (บี) มีการปลูกต้นกัญชามากกว่า 4 ต้นในครัวเรือน
- ต้องโทษสูงสุด: 50 หน่วยโทษ จำคุก 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ
- (2) ความรับผิดโดยเด็ดขาดใช้กับส่วนย่อย (1) (บี)
 - (3) การโต้แย้งในการถูกดำเนินคดีในความผิดต่อมาตรานี้ หากจำเลยพิสูจน์ได้ว่าจำเลยอาศัยอยู่ในครัวเรือนเมื่อปลูกกัญชา และ ไม่รู้ และไม่มีเหตุอันควรรู้ว่าการปลูกต้นกัญชามากกว่า 4 ต้นในสถานที่ดังกล่าว

3.2.6 การปลูกกัญชา ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 171 เอเอบี⁸³

- (1) บุคคลใดกระทำความผิด ถ้า-
 - (เอ) บุคคลนั้นปลูกต้นกัญชา และ
 - (บี) ต้นกัญชาปลูกในสถานที่อื่นนอกเหนือจากที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่
 ต้องระวางโทษสูงสุด: 50 หน่วยโทษ จำคุก 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ
- (2) บุคคลใดกระทำความผิด ถ้า
 - (เอ) บุคคลนั้นปลูกต้นกัญชา และ
 - (บี) ต้นกัญชาได้รับการปลูกในพื้นที่ที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

ต้องระวางโทษสูงสุด: 50 หน่วยโทษ จำคุก 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.2.7 การจัดเก็บกัญชา ประมวลกฎหมายอาญา 171 เอเอซี⁸⁴

- (1) บุคคลใดกระทำความผิด ถ้าบุคคลนั้น-
 - (เอ) มีกัญชาสด และ
 - (บี) ไม่เก็บกัญชาให้พ้นมือเด็ก
 ต้องระวางโทษโทษสูงสุด: 50 หน่วยโทษ จำคุก 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ
- (2) ในการเป็นข้อโต้แย้งสำหรับการดำเนินคดีในความผิดตามมาตรานี้ หากจำเลยพิสูจน์ได้ว่าจำเลยได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่เหมาะสมทั้งหมดเพื่อให้มั่นใจว่าเด็กจะไม่สามารถเข้าถึงกัญชาได้

⁸³ Drugs of Dependence (Personal Cannabis Use) Amendment Act 2019, Section 6

⁸⁴ Drugs of Dependence (Personal Cannabis Use) Amendment Act 2019, Section 6

3.2.8 การสูบกัญชาในที่สาธารณะหรือใกล้เด็ก ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 171

เอบี⁸⁵

(1) บุคคลกระทำความผิดหากบุคคลนั้นสูบกัญชาในที่สาธารณะ ต้องระวางโทษ สูงสุด: 30 หน่วยโทษ

(2) บุคคลใดกระทำความผิด หากสูบกัญชา และทำให้ เด็กได้สัมผัสกับควันหรือไอ ระเหยจากกัญชาที่บุคคลนั้นสูบกัญชา ต้องระวางโทษสูงสุด: 30 หน่วยโทษ

(3) การโต้แย้งในการถูกดำเนินคดีในความผิดตามอนุมาตรา (2) หากจำเลยพิสูจน์ได้ ว่า

(เอ) ดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมทั้งหมดเพื่อให้แน่ใจว่าเด็กไม่ได้สัมผัสกับควัน หรือไอระเหย หรือ

(บี) มีเหตุผลอันควรเชื่อว่าเด็กนั้นมีอายุ 18 ปีขึ้นไป

(4) คำจำกัดความในมาตรานี้ :

อุปกรณ์ไฟฟ้ากำเนิดควันส่วนบุคคล — ดู พระราชบัญญัติยาสูบและผลิตภัณฑ์ ยาสูบอื่นๆ 1927 มาตรา 3B⁸⁶

สถานที่สาธารณะ - ดู พระราชบัญญัติสถานที่สาธารณะปลอดบุหรี่ปี 2003

ควันกัญชา หมายถึง

(เอ) การก่อกวนหรือไอระเหยจากกัญชาโดยตรง หรือผลิตภัณฑ์ที่มีกัญชา ไม่ว่าจะใช้อุปกรณ์สำหรับสูดควันหรือไอระเหยหรือไม่ก็ตาม หรือ

(บี) อุปกรณ์ที่จะใช้ถือหรือใช้ควบคุม-

(1) กัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบจากกัญชาในขณะที่ถูกจุดไฟ หรือ

(2) อุปกรณ์ไฟฟ้ากำเนิดควันส่วนบุคคล ที่มีกัญชาและเปิดใช้งานอยู่

⁸⁵ Drugs of Dependence (Personal Cannabis Use) Amendment Act 2019, Section 6

⁸⁶ พระราชบัญญัติยาสูบและผลิตภัณฑ์ยาสูบ ค.ศ. 1927 มาตรา 3บี ให้คำนิยาม a personal vaporiser และตัวอย่างดังกล่าวว่า อุปกรณ์ที่เป็นองค์ประกอบทำให้เกิดควันหรือไอระเหยจากการเผาไหม้โดยใช้พลังงานไฟฟ้ วมถึงแบตเตอรี่ หลอดบรรจุของเหลว ภาชนะบรรจุ หรือ ท่อสำหรับดูดและพ่นควันทางปาก หรือ อุปกรณ์ดังกล่าว ทั้งหมดที่นำมาประกอบเป็นชิ้นเดียวกัน

4. มาตรการกฎหมายต่างประเทศที่ไม่อนุญาตให้ใช้กัญชาเพื่อการนันทนาการ : สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

อินโดนีเซียเป็นประเทศหนึ่งที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่มากที่สุดในโลก และเป็นประเทศที่มีกฎหมายยาเสพติดที่เข้มงวดมากที่สุด อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดถือเป็นอาชญากรรมที่อันตรายที่สุดประการหนึ่งในประเทศอินโดนีเซีย สถานะของกัญชาถือเป็นสิ่งต้องห้ามอย่างเด็ดขาดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดและมีบทลงโทษอย่างรุนแรงต่อผู้กระทำความผิด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐบาลเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์เท่านั้น⁸⁷ แม้จะมีความพยายามทบทวนมาตรการเกี่ยวกับกัญชา ในปี พ.ศ. 2565 ศาลรัฐธรรมนูญของอินโดนีเซียยกคำร้องการทบทวนกฎหมายยาเสพติดเพื่อเปิดโอกาสให้มีการนำกัญชาไปใช้ในการรักษาโรคของประชาชนโดยกลุ่มองค์กรภาคสังคมพลเรือนจำนวนมาก และมารดา 3 คนที่มีบุตรอยู่ในภาวะสมองพิการได้ยื่นเรื่องขอให้พิจารณาเรื่องดังกล่าวจึงเป็นการตัดโอกาสให้มีการนำกัญชาไปใช้เพื่อการรักษาโรคได้อย่างถูกกฎหมาย⁸⁸

4.1 มาตรการที่เกี่ยวกับกัญชาตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด ฉบับที่ 35 ค.ศ. 2009

ปัจจุบัน มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในประเทศอินโดนีเซียหมายถึงกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด ฉบับที่ 35 ปี 2009 (Law of the Republic of Indonesia Number 35 Year 2009 About Narcotic) กฎหมายฉบับนี้ควบคุมกิจกรรมและการกระทำทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมถึงสารตั้งต้นยาเสพติดในอินโดนีเซีย โดยยาเสพติดถูกแบ่งออกเป็น 3 ประเภท โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้มีอำนาจเปลี่ยนแปลงการกำหนดประเภทของยาเสพติด⁸⁹ โดยกัญชาถูกจัดให้เป็นสารเสพติดประเภท 1 (Category I) ซึ่งได้แก่

1) พืชกัญชา พืชทุกชนิดในสกุลกัญชาและทุกส่วนของพืช เช่น เมล็ดพันธุ์ ผล ฟาง ผลิตภัณฑ์แปรรูปของต้นกัญชาหรือบางส่วนของต้นกัญชารวมทั้งเรซินกัญชา

⁸⁷ Law of the Republic of Indonesia Number 35 Year 2009 About Narcotic, Article 4 (a).

⁸⁸ MCOT NEWS FM 100.5. ศาลรัฐธรรมนูญอินโดฯ ปฏิเสธการเรียกร้องให้ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2566 จาก <https://news1005.mcot.net/view/62d7a3c2e3f8e4072c0cffa7>.

⁸⁹ The Regulation of the Minister of Health Number 4 of 2021.

2) สารเตตราไฮโดรแคนนาบินอยด์ (tetrahydrocannabinol – THC) และคุณสมบัติทางเคมีทั้งหมดที่มีสูตรโมเลกุลเหมือนกัน (Isomers) รวมถึงโครงสร้างของโมเลกุลทางเคมีแบบสามมิติ (Stereo Chemical)

3) สารเดลต้า 9 เตตราไฮโดรแคนนาบินอยด์ (Delta 9 tetrahydrocannabinol) และโครงสร้างของโมเลกุลทางเคมีแบบสามมิติ (Stereo Chemical)⁹⁰

ทั้งนี้ มาตรา 1 แห่งกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด ฉบับที่ 35 ปี 2009 เรื่องยาเสพติด ให้ความหมายของยาเสพติด และสารตั้งต้นยาเสพติด ดังนี้

ยาเสพติด (Narcotics) หมายถึง สารตั้งต้นหรือสารเคมีที่สามารถนำไปใช้ได้ การผลิตยาเสพติดให้โทษแยกตามบัญชีแนบท้ายกฎหมายฉบับนี้

สารตั้งต้นยาเสพติด (Narcotics Precursor) คือ สารหรือวัสดุตั้งต้นหรือสารเคมีที่สามารถนำมาใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษได้ดังตารางแนบท้ายพระราชบัญญัติ⁹¹

อย่างไรก็ตาม แม้อีกผู้จะเป็นยาเสพติดร้ายแรงเช่นเดียวกับ เฮโรอีน โคเคน หรือ ผิ่น แต่กัญชาได้รับการยกเว้นอนุญาตให้ใช้ได้เฉพาะกับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงสาธารณสุขตามคำแนะนำของหัวหน้าสำนักงานควบคุมยาและอาหารแห่งชาติ (the Head of The National Agency of Drug and Food Control)⁹² และห้ามใช้ประโยชน์เพื่อการดูแลสุขภาพ การรักษาโรค รวมถึงเพื่อนันทนาการโดยเด็ดขาด

4.2 มาตรการลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับกัญชาตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด ฉบับที่ 35 ค.ศ. 2009

บทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับกัญชาซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เป็นความผิดทางอาญา ดังต่อไปนี้

มาตรา 111

(1) ผู้ใด ปลูก ดูแลรักษา ครอบครอง จัดเก็บ ควบคุม หรือจัดหากัญชาในลักษณะที่เป็นพืช โดยไม่มีสิทธิหรือข้อตกลงกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกขั้นต่ำ 4 ปี และสูงสุดไม่เกิน 12 และ

⁹⁰ the Republic of Indonesia Number 35 Year 2009 About Narcotic, Article 6 (2)

⁹¹ Law of the Republic of Indonesia Number 35 Year 2009 About Narcotic, Article 1.

⁹² Law of the Republic of Indonesia Number 35 Year 2009 About Narcotic, Article 12.

ค่าปรับขั้นต่ำ Rp 800.000.000,00 (แปดร้อยล้านรูเปียห์) และสูงสุด Rp 8.000.000.000,00 (แปดพันล้านรูเปียห์)

(2) ในกรณีการปลูก บำรุงรักษา ครอบครอง จัดเก็บ ควบคุม หรือจัดให้มีกัญชาในลักษณะเป็นพืชตามอนุมาตรา (1) มีน้ำหนักตั้งแต่ 1 กิโลกรัมขึ้นไป หรือปลูกต้นกัญชาเกิน 5 ต้น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกขั้นต่ำ 5 ปี และสูงสุดไม่เกิน 20 ปี และปรับสูงสุดตามอนุมาตรา (1) เพิ่มอีก 1 ใน 3

มาตรา 112

(1) ผู้ใด ครอบครอง จัดเก็บ ควบคุม หรือจัดให้มีกัญชาอันมิใช่ลักษณะพืชโดยไม่มีสิทธิหรือข้อตกลงหมาย ต้องระวางโทษจำคุกขั้นต่ำ 4 ปี และสูงสุดไม่เกิน 12 ปี และค่าปรับขั้นต่ำ Rp 800.000.000,00 (แปดร้อยล้านรูเปียห์) และสูงสุด Rp 8.000.000.000,00 (แปดพันล้านรูเปียห์)

(2) ในกรณีการกระทำครอบครอง จัดเก็บ ควบคุม หรือจำหน่ายกัญชา ซึ่งมีใช้ลักษณะพืชตามวรรค (1) มีน้ำหนักเกิน 5 กรัม ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกขั้นต่ำ 5 ปี และสูงสุด 20 ปี และปรับสูงสุดตามอนุมาตรา (1) เพิ่มอีก 1 ใน 3

มาตรา 113

(1) ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก หรือจำหน่ายกัญชา โดยไม่มีสิทธิหรือข้อตกลงหมาย ต้องระวางโทษจำคุกขั้นต่ำ 5 ปี และสูงสุดไม่เกิน 15 ปี และปรับขั้นต่ำ Rp 1.000.000.000,00 (หนึ่งพันล้านรูเปียห์) และสูงสุด Rp 10.000.000.000,00 (สิบล้านล้านรูเปียห์)

(2) ในกรณีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือจำหน่ายกัญชาตามอนุมาตรา (1) ในลักษณะพืชที่มีน้ำหนักเกิน 1 กิโลกรัม หรือมากกว่า 5 ต้น หรือในรูปไม่มีน้ำหนักพืชเกิน 5 กรัม ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกขั้นต่ำ 5 ปี และสูงสุด 20 ปี และปรับสูงสุดตามอนุมาตรา (1) เพิ่มอีก 1 ใน 3

มาตรา 114

(1) ผู้ใดเสนอขาย ขาย ชื้อ รับ นายหน้าในการขาย แลกเปลี่ยน หรือให้ กัญชาซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 โดยไม่มีสิทธิหรือข้อตกลงหมาย ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกขั้นต่ำ 5 ปี และสูงสุด 20 ปี และปรับอย่างน้อย Rp 1.000.000.000,00 (หนึ่งพันล้านรูเปียห์) และสูงสุด Rp 10.000.000.000,00 (หนึ่งหมื่นล้านรูเปียห์)

(2) ในกรณีของการเสนอขาย ขาย ชื้อ นายหน้าในการขาย แลกเปลี่ยน ส่งมอบหรือรับกัญชา ตามวรรค (1) ในลักษณะพืชที่มีน้ำหนักเกิน 1 กิโลกรัม หรือมากกว่า 5 ต้น หรือเป็นพืชที่

ไม่มีน้ำหนัก 5 กรัม ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกขั้นต่ำ 6 ปี และสูงสุด 20 ปี และปรับสูงสุดตามอนุมาตรา (1) เพิ่มอีก 1 ใน 3

มาตรา 116

(1) ผู้ใดใช้กัญชาแก่ผู้อื่น หรือให้กัญชาแก่ผู้อื่นนำไปใช้ โดยไม่มีสิทธิหรือขัดต่อกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกขั้นต่ำ 5 ปี และสูงสุดไม่เกิน 15 ปี และปรับขั้นต่ำ Rp 1.000.000.000,00 (พันล้านรูเปียห์) และสูงสุด Rp 10.000.000.000,00 (หนึ่งหมื่นล้านรูเปียห์)

(2) ในกรณีใช้กัญชาแก่ผู้อื่น หรือให้กัญชาแก่ผู้อื่นนำไปใช้ ตามอนุมาตรา (1) เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายหรือทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิง ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุก ตลอดชีวิต หรือจำคุกขั้นต่ำ 5 ปี และสูงสุด 20 ปี และค่าปรับสูงสุดตามอนุมาตรา (1) เพิ่มอีก 1 ใน 3

มาตรา 127

ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเสพกัญชาซึ่งเป็นยาเสพติดประเภท 1 ต้องระวางโทษจำคุก 4 ปี ทั้งนี้ การพิจารณาตัดสินคดีผู้พิพากษาจะต้องพิจารณาส่งตัวผู้เสพ หรือพิสูจน์ได้ว่าเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะต้องนำไปเข้ารับการบำบัดและการฟื้นฟูทางสังคมต่อไป

5. บทสรุป

ปัจจุบันในหลายประเทศได้ใช้แนวคิดการลดทอนความเป็นอาชญากรรมมาใช้ในยาเสพติดมากขึ้น ตามหลักการลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization) มาเป็นฐานความคิดเพื่อเป็นแนวนโยบาย และการออกกฎหมาย หลักการลดทอนความเป็นอาชญากรรมยาเสพติดมาปรับใช้กับกัญชา รวมถึงยาเสพติดชนิดอื่นด้วย เช่น การทำให้ไม่เป็นความผิดโดยกฎหมาย คือ การนำโทษทางอาญาออกไปจากกฎหมายอย่างเป็นทางการ เช่น ความผิดฐานเสพยาเสพติด การมียาเสพติดไว้ในความครอบครองและการเพาะปลูกยาเสพติดเพื่อการเสพส่วนบุคคล และการทำให้ไม่เป็นความผิดโดยพฤตินัย คือ มิได้มีการนำบทลงโทษทางอาญาออกไปจากกฎหมายแต่ในทางปฏิบัติมิได้บังคับใช้บทลงโทษในทางอาญา แต่ในบางประเทศยังคงความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติดไว้อย่างเคร่งครัด โดยกำหนดโทษในทางอาญาต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทุกรูปแบบ

ดังนั้น แนวคิดและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกัญชาตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศจึงสรุปได้ ดังนี้

ผลการศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศที่มีการผ่อนผันให้ใช้กัญชา ได้แก่ ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ซึ่งมีแนวทางในการผ่อนปรนต่อการใช้กัญชาในฐานะยาเสพติดไม่ร้ายแรง (Soft Drug) แม้ว่าเนเธอร์แลนด์จะอนุญาตให้มีการเสพกัญชา และครอบครองกัญชาในปริมาณที่จำกัด แต่ก็ไม่ใช่การเปิดเสรีให้มีการใช้กัญชาได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเนเธอร์แลนด์มีนโยบายภายใต้หลักการแห่งความเป็นอิสระในการตัดสินใจ (The Principle of Discretion) ในกรณีการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ไม่ร้ายแรง โดยเจ้าหน้าที่ก็จะไม่ดำเนินคดี ภายใต้กฎหมายซึ่งเปิดโอกาสให้พนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ดุลพินิจในการงดเว้นไม่ดำเนินคดีในการเสพ ครอบครองกัญชาเพียงเล็กน้อย ส่วนการอนุญาตให้ปลูกกัญชาที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ และการจำหน่ายกัญชาเพื่อใช้ส่วนบุคคลผ่าน Coffee Shop ก็มีมาตรการควบคุมที่มีประสิทธิภาพภายใต้การกำกับดูแลของเทศบาลท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เนเธอร์แลนด์สามารถลดจำนวนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ไม่ร้ายแรงและสามารถลดจำนวนผู้ติดยาเสพติดชนิดร้ายแรง (Hard Drug) ในขณะที่เครือข่ายรัฐออสเตรเลีย กฎหมายกลางยังกำหนดให้กัญชาเป็นยาเสพติดและห้ามใช้เพื่อนันทนาการ แต่จะผ่อนผันเฉพาะดินแดนในเขตเมืองหลวง (Australian Capital Territory- ACT) ที่อนุญาตให้ใช้กัญชาส่วนบุคคลได้โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญาที่ควบคุมการปลูกต้นกัญชา การครอบครองกัญชา รวมถึงการสูบกัญชาในที่สาธารณะหรือใกล้เด็ก แม้การที่ ATC อนุญาตให้ใช้กัญชาดังกล่าวแต่จะไม่มีตลาดที่ซื้อขายกัญชาแบบเปิดเผยอย่างเช่นเนเธอร์แลนด์ เพราะหากดำเนินการอย่างเป็นทางการจะเป็นลักษณะแล้วอาจจะถูกจับกุมตามกฎหมายกลางได้

ส่วนสาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีกฎหมายยาเสพติดที่เข้มงวดมากที่สุด กัญชาถูกจัดให้เป็นสารเสพติดประเภท 1 (Category I) เทียบเท่ากับเฮโรอีน สถานะของกัญชาและการใช้กัญชาทุกรูปแบบในอินโดนีเซียจึงเป็นสิ่งต้องห้ามอย่างเด็ดขาดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด แต่มีข้อยกเว้นให้ใช้กัญชาได้เฉพาะกับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงสาธารณสุขตามคำแนะนำของหัวหน้าสำนักงานควบคุมยาและอาหารแห่งชาติ (the Head of The National Agency of Drug and Food Control)